

VILLAKSEN MØTER MANGE UTFORDRINGER

Tilbakegangen i laksebestander i Norge og resten av Nord-Atlanteren er svært alarmerende. Verdens bestander av vill atlantisk laks er redusert med mer enn 80% de siste 30 årene. Villaksen er utryddet i 11 land. Historisk er det utbygging og endring av elver samt forurensing og sur nedbør som har utryddet laksestammer i Nord-Atlanteren. De viktigste truslene villaksen møter i Norge i dag er:

- **Lakselus:** Sterkt økende trussel i sjø på grunn av intensiv oppdrettsvirksomhet
- **Rømt oppdrettsfisk:** Alvorlig problem som fører til genetisk utvanning av villaksbestandene
- **Gyrodactylus salaris:** Dødelig parasitt som har infisert og ødelagt flere norske lakseelver
- **Sur nedbør:** Har utryddet mange laksebestander, men situasjonen er nå bedret grunnet kalking og reduksjon i de sure utslippene
- **Vassdragsregulering:** Svært mange laksebestander er berørt og truet, også av småkraftverk
- **Beskatning:** Laksefisket må tilpasses den enkelte elvs bestandsstatus. Det er utfordringer knyttet til fiske på blandede bestander i sjøen.
- **Bifangst:** Det antas at mye villaks tas som bifangst i pelagiske fiskerier i Norskehavet.
- **Klimaendringer:** Tilgangen på mat i Norskehavet kan bli dramatisk endret ettersom havet blir varmere.

>> www.njff.no >> www.lakseelver.no >> www.wwf.no

Printo Postgrunn Forsidefoto: © Jørn B. Olsen / Rolf Svørensen / Samfoto

Den fantastiske
VILLAKSEN
- hele Norges arvesølv

DEN SØLVBLANKE NOMADEN

Laks har i årtusener fascinert mennesket med sitt dobbeltliv i både elv og sjø, og med sin fantastiske evne til å forsere fosser og ville stryk. Laksen har et nomadisk livsløp og vandrer fra elv til hav og tilbake til elv igjen i løpet av livssyklusen sin. Den fødes i elven og lever der de første årene av sitt liv. Etter 2-5 år skjer det en fysiologisk forandring med den unge laksen; den smoltifiseres og tilpasses et liv i saltvann.

Utvandringen fra elven skjer på våren når sjøtemperaturen er rundt åtte grader. Hvordan lakseungen langt oppe i elva vet det, er et mysterium. Lakseungen er i denne perioden svært sårbar og mange blir spist av fugler og fisk som skarv, måker og torsk. I tillegg kommer infeksjoner med lakselus. Av laks som vandrer ut fra elvene, kommer bare 2-10 % tilbake.

Laksen lever 1-3 år i havet i områdene rundt Grønland og Færøyene før den vender hjem til sin barndoms elv. Ja ikke bare det, den vandrer til og med tilbake til eksakt den samme kulpen i elva der den ble født. Etter den minst 5 000 km lang svømmeturen i sjøen, forserer den fosser og stryk med opptil fire meter høye hinder.

Det er ingen som vet nøyaktig hvordan laksen finner tilbake til elva, men luktesans i kombinasjon med magnetisk jern i side-linjen og i hodet er nok antageligvis viktige hjelpemidler. De første gytelaksene går opp i elvene allerede på våren. Gytingen foregår i perioden oktober-januar.

Laksen kan bli opp til 1,5 meter lang og den offisielle verdensrekorden for stangfiske er en laks som veide 35,89 kg fra Tana. De største laksene er hanner, hunnlaks blir sjelden over 20 kg. Jo lengre laksen har vært i sjø, dess større er den.

Smålaks som kommer tilbake til elva etter et år veier 1 – 3 kilo, mens storlaks som har vært tre år eller mer til sjøs ligger over åtte kilo.

Hvert år er det om lag 100 000 sportsfiskere som fisker etter laks i de norske elvene.

Sportsfiske etter laks bidrar til om lag 1,4 milliarder kroner i årlig omsetning og ca 2900 årsverk i lokale næringsvirksomheter.

Salmo Salar er det latinske navnet på den atlantiske laksen. Salmo betyr laks og salar betyr springeren.

